

Regeringens proposition

1976/77: 89

om anslag till Sveriges Utbildningsradio aktiebolag

beslutad den 3 mars 1977.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

JAN-ERIK WIKSTRÖM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till anslag för Sveriges Utbildningsradio aktiebolag, som i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1975/76: 110, UbU 1976/77: 08, rskr 1976/77: 46) skall inrättas den 1 januari 1978 genom att den nuvarande produktionsenheten vid TRU-kommittén och utbildningsprogramenheten vid Sveriges Radio läggs samman. För att täcka kostnader i samband med bildandet av Sveriges Utbildningsradio föreslås 0,5 milj. kr. för år 1977. Till Sveriges Utbildningsradios verksamhet för perioden 1 januari—30 juni 1978 föreslås ett anslag om 31 746 500 kr.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-03

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Mogård, Olsson, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Wikström

Proposition om anslag till Sveriges Utbildningsradio aktiebolag

1 Inledning

Den 8 december 1976 fattade riksdagen beslut (prop. 1975/76: 110, UbU 1976/77: 08, rskr 1976/77: 46) om att inrätta Sveriges Utbildningsradio aktiebolag (Sveriges Utbildningsradio). Det nya bolaget skall börja sin verksamhet den 1 januari 1978. Det bildas genom en sammanläggning av TRU-kommitténs produktionsenhet (TRU) och utbildningsprogramenheten vid Sveriges Radio (SR/UTB) inkl. Sveriges Radios vuxenundervisning (SR/VUX).

För att förbereda sammanförandet och bolagsbildningen samt för att närmare planera det nya bolagets verksamhet m. m. tillsattes den 15 december 1976 en organisationskommitté (U 1976: 16)¹, som bl. a. har fått i uppdrag att senast den 10 februari 1977 inkomma till regeringen med anslagsframställning för det nya bolagets verksamhet för tiden den 1 januari—den 30 juni 1978 samt beräknade kostnader som betingas av bolagsbildningen. Övriga uppdrag kommer att redovisas för regeringen senare under våren.

I prop. 1976/77: 100 (bil. 12 s. 411—415) har regeringen föreslagit riksdagen att i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Viss utbildning via radio och television m. m. för budgetåret 1977/78 beräkna ett reservationsanslag av 56 906 000 kr. Jag anhåller att nu få ta upp denna fråga.

¹ Skoldirektören Lennart Orehag (ordförande), lantbrukaren Karl-Erik Axelsson, lektorn Kurt Gestrelus, skolinspektören Gunnar Ohlsson och rektorn Erna Prior.

2 Organisationskommitténs anslagsframställning för Sveriges Utbildningsradio

2.1 Inledning

Organisationskommittén har den 10 februari 1977 i enlighet med sitt uppdrag lämnat den begärda anslagsframställningen och därvid gjort följande överväganden och bedömningar.

2.2 Sammanläggning av TRU och SR/UTB

Organisationskommittén konstaterar inledningsvis att sammanläggningen av produktionsenheten vid TRU och vid SR/UTB till det nya bolaget Sveriges Utbildningsradio, kommer att innebära åtskilliga fördelar i fråga om bl. a. planering och resursutnyttjande. De båda produktionsenheterna, TRU och SR/UTB, har verkat inom skilda utbildningssektorer. TRU:s verksamhet har inriktats på förskola, högskola och vuxenutbildning medan SR/UTB främst har varit inriktad på ungdomsskolan. Endast den avgiftsfinansierade sektorn inom SR/UTB, SR/VUX, har haft en med TRU:s vuxenutbildning likartad inriktning.

SR/UTB har utnyttjat administrativa och tekniska funktioner inom Sveriges Radio och har därför i sin tjänsteförteckning endast i ringa utsträckning personal som förekommer hos TRU.

Enligt organisationskommitténs mening torde sammanläggningen — såväl vad gäller programproduktion som administration — inte få till omedelbar följd att några hittills dubblerade verksamheter kan komma att bortrationaliseras. Kommittén har också kunnat konstatera att riksdagsbeslutet inte heller innebär några krav i den riktningen. Samordningen av verksamheterna till ett företag är emellertid rationell och angelägen i sig.

Vissa tjänster i fråga om framför allt teknik kommer även i fortsättningen att köpas från moderbolaget. Omfattningen härav kan klagöras först i samband med att avtal om det framtida samarbetet träffas. Organisationskommittén har enligt sina direktiv att förbereda ett sådant avtal. För den aktuella perioden — första halvåret 1978 — har emellertid organisationskommittén träffat en överenskommelse med Sveriges Radio av innebörd att Sveriges Radios tjänster skall utnyttjas i samma omfattning som under andra halvåret 1977. Kommittén påpekar att den i nuvarande läge inte har kunnat bedöma konsekvenserna i kostnadshänseende som ett samarbetsavtal eventuellt kan få.

2.3 Uppgifter för Sveriges Utbildningsradio

Kommittén konstaterar att omfattningen av verksamheten vid Sveriges Utbildningsradio inom dess olika sektorer förskola, ungdoms-

skola, högskola och vuxenutbildning kommer, i enlighet med vad som angavs i prop. 1975/76: 110 om radio och television i utbildningsväsendet, att vidgas jämfört med den omfattning TRU och SR/UTB nu har. För samtliga sektorer skall dessutom en successiv utbyggnad av den regionala verksamheten äga rum.

2.4 Resursläget inför företags start

Till följd av en begränsad anslagstilldelning till TRU och SR/UTB under senare år har de fasta kostnaderna ökat i relation till de rörliga kostnaderna.

Andelen rörliga medel, huvudsakligen avsedda för produktion av ljud- och bildprogram, har minskat och har dessutom blivit beroende av kostnadsstegringar i form av avtalsenligt höjda ersättningar till upp- och hovsmän, medverkande etc., därtill kommer kostnader till följd av nya lagar och avtal. För att få de minskade rörliga medlen att räcka till oförändrad programvolym har bara återstått möjligheten att sänka kvalitetskraven genom att göra samma antal program till lägre kostnad eller genom att utöka antalet repriser för att få råd till godtagbar kvalitet för vissa program. En ökning av andelen repriser i utbudet har bl. a. i avsnäret fått negativa konsekvenser i form av ett lager av utbildningsprogram som inte är aktuella.

Till följd av begränsade ekonomiska resurser produceras i dag färre ljud- och bildprogram för de olika utbildningssektorerna än i början av 1970-talet. Vissa programtyper som är ägnade att ge undervisningen ökad verklighetsanknytning, stimulans, konkretion och variation är i dag inte möjliga att producera annat än i mycket liten utsträckning.

Organisationskommittén har i sin bedömning funnit att den pågående negativa utvecklingen måste brytas och att relationen mellan fasta och rörliga kostnader måste ges en rimligare balans så att produktionen kan uppnå en meningsfull verkningsgrad.

Riksdagen har genom sitt beslut att erbjuda hela den nuvarande TRU- och UTB-personalen anställning i Sveriges Utbildningsradio angivit en ram för personalvolymen i det nya företaget. Därigenom har man också, enligt kommitténs mening, bundit sig för en betydande andel av företags fasta kostnader.

Kommittén menar att det skulle ha varit naturligt om den ekonomiska upprustningen i sin helhet kunde ske i samband med att det nya företaget startar den 1 januari 1978. Organisationskommittén har emellertid funnit att upprustningen egentligen avser två mål: dels att återställa balansen mellan fasta och rörliga kostnader för att få en förbättrad verkningsgrad för den hittills bedrivna verksamheten, vilket också måste inkludera viss återanskaffning av teknisk utrustning, dels att tillföra det nya företaget medel för de nya produktionsuppgifter som till följd

av riksdagsbeslutet tillkommer inom de fyra utbildningssektorerna. Organisationskommittén har funnit att det för det senare målet — expansion av verksamheten — bör ankomma på den blivande styrelsen för Sveriges Utbildningsradio att ta ställning till den omfattning och den fördelning mellan de fyra utbildningssektorerna som en sådan expansion kan få.

Organisationskommittén ser dessa två angelägna mål som två på varandra följande steg i en upprustningsplan.

I sin anslagsframställning för kommittén endast fram de medelsbehov som avser steg ett dvs. en återställning av balansen mellan fasta och rörliga kostnader samt en successiv återanskaffning av erforderlig teknisk utrustning. För att återställa relationen mellan fasta och rörliga kostnader till den nivå som under budgetåret 1974/75 förelåg för TRU och under budgetåret 1970/71 för SR/UTB anser kommittén att 2,4 milj. kr. bör anslås till Sveriges Utbildningsradio för första halvåret 1978. Kommittén förutsätter att den blivande styrelsen för Sveriges Utbildningsradio i sin anslagsframställning för budgetåret 1978/79 skall föra fram medelsbehoven för att uppfylla målen i steg två.

2.5 TRU:s och SR/UTB:s anslagsframställningar för budgetåret 1977/78

Sveriges Radio och TRU-kommittén har i sina anslagsframställningar för budgetåret 1977/78 redovisat den verksamhet som planeras under budgetåret vid SR/UTB resp. TRU.

TRU-kommittén framhäver starkt behovet av en återställning av resurserna till 1974/75 års nivå. Förutom ett minskat och kvalitetsmässigt förenklat totalutbud har den i realiteten minskade anslagstilldelningen lett till orationella lösningar vad gäller produktionsenhetens planering och produktion. Den bristande medelstillgången har vidare enligt TRU-kommittén skapat ett stort behov av att försliten utrustning ersätts. Att så sker är nödvändigt för att bibehålla en funktionsduglig teknisk utrustning vid TRU-enheten. TRU-kommittén utgår från att en utökad verksamhet i första hand skall avse en regional/lokal programproduktion.

Sveriges Radio framhåller i första hand behovet av en etappvis återställning av nyproduktionen av skolradio- och skol-TV-program till den volym som gällde budgetåret 1970/71. Avvecklingen av regionalradion i samband med tillkomsten av lokalradion innebär enligt Sveriges Radio att den regionala skolradion måste byggas ut för att ge likvärdig täckning i alla lokalradioområden.

Som stöd till invandrarelevernas hemspråksundervisning önskar Sveriges Radio producera skolradioprogram på i första hand finska, turkiska, grekiska och serbokroatiska. Vidare framhåller Sveriges Radio behovet av en vidgad försöksverksamhet för att klargöra hur skolradio

och skol-TV skall användas inom specialundervisningen. Enligt Sveriges Radio skapar genomförandet av SIA-reformen behov av fortbildnings- och informationsåtgärder för de verksamma på skolorna. Skolradions och skol-TV:s teaterföreläsningar är enda möjligheten för stora delar av grundskolans elever att komma i kontakt med ett teaterutbud, varför Sveriges Radio anser att egenproduktionen av sådana program bör öka.

Organisationskommittén finner inte anledning att frånga de avvägningar och prioriteringar som TRU-kommittén och Sveriges Radio har redovisat för verksamheten under första halvåret 1978.

2.6 Medel för oförändrad verksamhet

I prop. 1976/77: 100 (bil. 12 s. 411—415) beräknas för TRU och SR/UTB medel för pris- och löneomräkningar endast för första hälften av budgetåret 1977/78. Denna anslagsökning för oförändrad verksamhet har uppskattats till 8 %. Organisationskommittén noterar att såväl Sveriges Radio som TRU-kommittén i sina anslagsframställningar för budgetåret 1977/78 har beräknat kostnadsökningarna till 15 %. För TRU:s del har lönekostnadspåslaget beräknats öka med 3 % fr. o. m. den 1 juli 1977 vilket utslaget på hela anslaget innebär 1,6 % i kostnadsökning.

Med hänsyn till det procentuella påslaget för oförändrad verksamhet som regeringen har föreslagit i budgetpropositionen begränsar sig organisationskommittén till att för andra hälften av budgetåret 1977/78 begära kompensation för kostnadsökningar med 8 %. Organisationskommittén utgår dock ifrån att de eventuella justeringar med hänsyn till kostnadsökningar som kan komma att göras för Sveriges Radios del även i motsvarande grad kommer att göras för Sveriges Utbildningsradio.

2.7 Konsekvenser av författningar och avtal

Under 1970-talet har ett antal författningar och avtal tillkommit på arbetsmarknaden i syfte att ge de anställda bättre trygghet i anställningen och att möjliggöra förbättrade kontakter mellan arbetsgivarparten och de fackliga företrädarna på arbetsplatsen.

Mot denna bakgrund konstaterar kommittén att såväl TRU som SR/UTB under en följd av år inte kan anses ha fått tillräckliga resurser för att i tillfredsställande utsträckning leva upp till de krav som följer av nämnda författningar och avtal. Följden har i stället blivit att förhandlings- och övrig kontaktverksamhet mellan företagen och de fackliga organisationerna har fått genomföras under hård press för båda parter och att detta har drabbat produktionsverksamheten.

Om ett ökat medbestämmande på arbetsplatsen och en minskad

press på arbetstagarna genom t. ex. arbetstidslagstiftningen skall kunna åstadkommas, måste en verksamhet av det speciella slag som bedrivs inom TRU och Sveriges Radio kompenseras för det bortfall av arbetsinsatser som är en följd av dessa lagar. Genom att produktionsarbetet inom exempelvis en TV-produktion involverar ett stort antal anställda kan företaget av såväl ekonomiska som personella hänsyn inte låta studioarbetet ligga nere på grund av att t. ex. en förtroendevald tekniker sitter i förhandlingar. Möjligheterna att ta in personal för tillfälliga anställningar har numera begränsats genom lagen om anställningsskydd och genom medbestämmandelagen. Kompensation genom ett ökat antal tjänster måste därför enligt kommitténs mening ske.

Kommittén finner det svårt att exakt ange det personalbehov som uppkommer genom dessa krav, men beräknar att om produktionsuppgifterna skall kunna genomföras utan försämring av programverksamheten samt med beaktande av gällande författningar och avtal motsvarar detta ett ökat personalbehov motsvarande ca 10 tjänster.

Organisationskommittén menar dock att det förefaller rimligt att konsekvenser av författningar och avtal i form av nya tjänster slås ut över flera år. Kommittén anser att en treårsperiod är en lämplig tidsrymd och föreslår att 0,3 milj. kr. anvisas för första halvåret 1978.

2.8 Förlagsverksamhet

Kommittén konstaterar att riksdagsbeslutet innebär — vad gäller trycksaksverksamheten — ett tillstyrkande av propositionens förslag med vissa preciseringar. Det betonas att det är värdefullt att företaget har egna förlagsresurser. Dock bör inte annat tryckt material produceras än sådant som har direkt samband med programmen. Vidare markeras företagets ansvar för programproduktion, inkl. produktion av tryckt material, inom bostadsområdena. För förlagsverksamheten skall vidare gälla principen om full kostnadstäckning vid försäljning av produkterna.

TRU och SR/UTB inkl. SR/VUX framställer trycksaker i anslutning till programverksamheten. TRU gör detta både i egen regi och i samarbete med olika förlag. SR/UTB producerar och distribuerar genom sin skolmaterielsektion trycksaker som hör till skolprogrammen. Sveriges Radios förlag har fungerat som producent och distributör för trycksaker som hör till SR/VUX och som försäljs till studieförbund och på den allmänna marknaden.

Inom TRU arbetar f. n. sex personer enbart med trycksaksproduktion. Dessa är, liksom övrig personal vid TRU, avlönade via anslagsmedel.

Skolmaterielsektionen vid SR/UTB är självbärande och produkterna säljs till skolväsendet till självkostnadspris. Detta innebär att alla omkostnader för produktion, löner, lokaler etc. betalas av de intäkter

som produkterna ger. Vid skolmaterielsektionen produceras informationsskriften skolprogram-AVIN, som utsänds sju gånger per år i olika versioner för olika stadier inom ungdomsskolan. Ursprungligen bekostades AVIN av anslagsmedel. Under senare år har dock AVIN bekostats av skolmaterielsektionen på grund av den minskade medelstilledningen till SR/UTB.

Enligt organisationskommitténs mening bör de som arbetar inom förlagsverksamheten ha samma mått av anställningstrygghet som företagets övriga anställda. Det finns dock anledning att befara att trycksaksverksamheten i fortsättningen inte kommer att ge intäkter som täcker kostnaderna. Sveriges Utbildningsradio bör, enligt kommitténs mening, givetvis i ett sådant läge använda anslagsmedel för att finansiera lönekostnaderna även för personalen inom förlagsverksamheten. Organisationskommittén har dock ansett det vara motiverat att klargöra att denna personal har samma anställningstrygghet som övriga anställda vid Sveriges Utbildningsradio.

I detta sammanhang påpekar kommittén att för framställningen av vissa trycksaker, som kan förutses bli förlustbringande, kan anslagsmedel behöva användas. Dessa problem tillhör, enligt kommitténs mening, ett senare skede och bör bedömas av styrelsen för Sveriges Utbildningsradio bl. a. i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1978/79.

Slutligen anser kommittén att det efter riksdagens beslut om förlagsverksamhet inte är rimligt att informationsskriften skolprogram-AVIN i fortsättningen belastar skolmaterielsektionen. Kommittén föreslår därför att denna skrift i fortsättningen skall bekostas med anslagsmedel. Kostnaderna härför beräknar kommittén till 0,55 milj. kr. för första halvåret 1978.

2.9 Kostnader för bolagsbildning m. m.

Övertagande av SR/VUX

I Sveriges Utbildningsradio skall ingå dels de två med statsanslag finansierade enheterna, TRU och SR/UTB, dels den hittills med mottagaravgifter finansierade sektionen inom SR/UTB, SR/VUX. Finansieringen av SR/VUX:s nuvarande verksamhet sker genom årliga anslag från tre enheter inom Sveriges Radio vilka beställer programproduktioner av SR/VUX. SR/VUX har 16,5 tjänster.

I budgetpropositionen för budgetåret 1977/78 har kostnaderna för SR/VUX under första halvåret 1978 medräknats i Sveriges Radios budgettilldelning. Med hänsyn till att bl. a. personalen vid nuvarande SR/VUX kommer att ha sin anställning vid Sveriges Utbildningsradio fr. o. m. den 1 januari 1978 bör avgiftsmedel överföras från Sveriges Radio till Sveriges Utbildningsradio. Kostnaderna för SR/VUX, inkl.

andelar av gemensam organisation och inte interndeberade teknikkostnader samt prisomräkning, beräknas för första halvåret 1978 till 2,25 milj. kr.

Organisationskommittén är ense med Sveriges Radio om ett sådant förfarande samt om storleken av den överföring som skall äga rum. Det förutsätts därvid att Sveriges Utbildningsradio under första halvåret 1978 utnyttjar Sveriges Radios tjänster och resurser i samma utsträckning som skedde under en motsvarande tidsperiod budgetåret 1976/77.

Televerkets kostnader för eterdistribution av SR/VUX-program under första halvåret 1978 bör enligt organisationskommitténs mening baseras på hälften av den för budgetåret 1976/77 planerade sändningstiden, dvs. 136 timmar i ljudradio och 48 timmar i television.

Konsekvenser av riksdagsbeslutet angående sam- och beställningsprojekt

Under en följd av år har vid TRU genomförts projekt som delvis har varit finansierade via medel från annan part. Det mest omfattande samarbetet har skett med lantbruksstyrelsen i form av program för jordbrukare. Denna form av samarbete har inneburit att en projektgrupp inom TRU kontinuerligt har varit sysselsatt med denna produktion. Med hänvisning till de integritetsmässiga riskerna med samfinansierade projekt för etersändning ställde sig riksdagen avvisade till samprojekt inom Sveriges Utbildningsradio. En konsekvens av detta blir att de fasta kostnader, som tidigare har belastat TRU, kommer att kvarstå inom Sveriges Utbildningsradio medan däremot intäkterna faller bort. Det totala intäktsbortfallet vad avser samprojekt har beräknats till 0,3 milj. kr. för första halvåret 1978.

Enligt riksdagsbeslutet skall även viss återhållsamhet iakttas beträffande beställningsproduktioner. Även detta kan för TRU:s del leda till ett visst intäktsbortfall medan de fasta kostnaderna kvarstår. Med beaktande av de principer som i riksdagsbeslutet uttalades angående beställningsproduktion har kommittén beräknat bortfallet och därmed behovet av en anslagsökning till 0,2 milj. kr. för första halvåret 1978.

Utbildning och fortbildning

Fortbildning

Inrättandet av Sveriges Utbildningsradio medför behov av information för all personal om det nya företagens olika verksamhetsgrenar. För TRU-personalen är skolverksamheten ett nytt område och personalen vid SR/UTB saknar erfarenhet av förskoleprogram och delar av vuxenutbildningen.

Koncernbildningen medför också att personalen måste bli förtrogen med de speciella arbetsvillkor som kommer att gälla för dotterbolaget. Härmed avser kommittén de lagar, kollektivavtal och programregler som gäller för verksamheten, men också de nya samarbetsavtal som

kommer att upprättas med Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och utbildningsmyndigheterna.

Omskolning och annan utbildning i samband med företagsbildningen

Vid sammanslagningen kommer flera medarbetare att av eget intresse söka sig nya arbetsuppgifter inom Sveriges Utbildningsradio, medan i andra fall omplaceringar blir nödvändiga. I dessa fall blir olika former av omskolning nödvändiga.

I samband med organisationsförändringen kommer många medarbetare att vilja förändra sin arbetssituation och kanske byta arbete. Enligt kommitténs uppfattning bör företaget ha en positiv inställning till sådana önskemål. Förändringar av detta slag är personalutvecklande och kommer sålunda företaget tillgodo.

Inskolning av nyanställd personal

I samband med det nya företags start får man också räkna med att viss personal behöver nyanställas. Till en del kommer detta att sammanhånga med lokaliseringen av företaget men även andra frågor kan bli av betydelse.

Sammanlagt beräknar kommittén kostnaderna för fortbildning, omskolning, nyanställning m. m. i samband med företags start till 0,21 milj. kr.

Information om Sveriges Utbildningsradio

Som har redovisats i det föregående (avsnitt 2.4) har kommittén pekat på behovet av att öka verkningsgraden av de samlade resurserna vid TRU och SR/UTB. Kommittén anser att detta även berör det nya företags informationsinsatser. Sveriges Utbildningsradio skall visserligen inte konkurrera med andra läromedelsproducenter på läromedelsmarknaden utan skall producera ett utbud av program och till dessa hörande tryckt stödmaterial, som är specifikt för radio/TV-medierna. Inte heller skall produkterna framställas i vinstsyfte. Däremot är det enligt kommitténs mening angeläget att vad Sveriges Utbildningsradio producerar når fram till avsedda målgrupper. Härtill krävs en intensivare informationsverksamhet än vad TRU och SR/UTB hittills har kunnat genomföra. Detta är så mycket mer angeläget som stora delar av Sveriges Utbildningsradios utbud kommer att vända sig till eftersatta målgrupper som är svåra att nå.

I anslagsframställningen har kommittén endast tagit upp sådana informationsbehov som står i direkt samband med bolagsbildningen och introducerandet av det nya företaget.

Vid etablerandet av Sveriges Utbildningsradio är det nödvändigt att ge företaget en egen profil som uttrycker huvuddragen av dess uppgifter

och inriktning och som kan visas upp i de olika sammanhang, där Sveriges Utbildningsradio möter sin publik. Sveriges Utbildningsradio måste finna en viss likformighet och kontinuitet i det totala utbudet.

Planeringen av de olika informationsinsatserna inför starten av Sveriges Utbildningsradio bör enligt organisationskommittén igångsättas snarast. För detta arbete behöver en konsult anlitas.

Därutöver är det enligt kommitténs mening nödvändigt med olika slag av informationsinsatser — t. ex. broschyrer, kataloger, korta informationsprogram i radio och TV, annonser och kontaktkonferenser — för att informera berörda målgrupper om företagets programutbud.

Organisationskommittén beräknar de sammanlagda kostnaderna för information i samband med etableringen av Sveriges Utbildningsradio till 0,5 milj. kr.

Förändringar av löne- och allmänna anställningsvillkor

Enligt riksdagens beslut skall de vid tidpunkten för beslutet anställda vid TRU och SR/UTB erbjudas anställning inom Sveriges Utbildningsradio.

Den personalfusion som blir följden av en sådan sammanläggning är dock komplicerad då de två nu existerande personalgrupperna tillhör två skilda organisationsområden med skilda kollektivavtal.

TRU-personalen är idag formellt statstjänstemän med arvodesanställning. Den alldeles övervägande delen är organiserade inom Statstjänstemannaförbundet som tillhör Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion. Arbetsgivarparten företräds av statens avtalsverk och i t. ex. omplaceringsfrågan av statens personalnämnd. Med detta följer att TRU-personalen lyder under samma kollektivavtal som övriga statstjänstemän. Vad gäller allmänna anställningsvillkor gäller t. ex. längre semesterperioder. Lönemässigt anknyts TRU-personalens villkor till den statliga lönegradsskalans löneklasser. Däremot gäller att tjänsterna formellt inte är lönegradsplacerade.

Personalen vid SR/UTB tillhör Svenska industritjänstemannaförbundet som ingår som största förbund i privattjänstemannakartellen. Motparten i förhandlingar är Svenska Arbetsgivareföreningen. De allmänna anställningsvillkoren för personalen vid SR/UTB följer helt vad som gäller inom den privata sektorn där t. ex. semestergränserna i stort ansluter sig till semesterlagens föreskrifter. Lönesättningen är i princip fri.

Vissa skillnader i löneläge och anställningsvillkor föreligger således mellan personalen på TRU och SR/UTB. Inför anställningen av personal till Sveriges Utbildningsradio kan förhållandevis komplicerade förhandlingar med de fackliga organisationerna förutses. Utöver de kostnader som blir resultatet av de ordinarie löneförhandlingarna under våren 1978 kommer ytterligare kostnader att uppstå till följd av sammanläggningen av personalgrupperna.

Att bibehålla skillnaderna i löne- och anställningsvillkor mellan olika personer inom Sveriges Utbildningsradio med samma arbetsuppgifter, beroende på om de tidigare har arbetat inom TRU eller SR/UTB, anser kommittén inte vara rimligt.

Enligt organisationskommitténs bedömning är det väsentligt att kompensation ges för de kostnader som kan bli resultatet av förhandlingarna om personalens övergång till det nya företaget. Om kompensation inte skulle utgå förutser kommittén att allvarliga problem kommer att uppstå för Sveriges Utbildningsradio redan vid företagets start bl. a. i form av bortfall av specialiserad och kunnig personal. Detta kan innebära att Sveriges Utbildningsradio inte kan börja verka på det sätt som riksdagsbeslutet förutsätter.

Även om det mot bakgrund av det anförda riksdagsbeslutet får förutsättas att personalfusionen till den alldeles övervägande delen kan genomföras utan uppsägningar kan dock inte uteslutas att uppsägning undantagsvis kan behöva sk. Kostnaderna härför — framför allt uppsägningslönekostnader och eventuell avgångsersättning — drabbar emellertid inte Sveriges Utbildningsradio utan de förutvarande arbetsgivarna. Kommittén menar att för den händelse personalfrågorna på grund av gällande turordnings- och företrädesrättsregler inte hinner lösas i sin helhet till den 1 januari 1978 kan det bli aktuellt att viss personal vid SR/UTB under en övergångstid, innan alla tjänster har kunnat besättas hos Sveriges Utbildningsradio, utför arbete åt det nya bolaget, trots att de ännu är anställda vid Sveriges Radio. Kommittén bedömer emellertid att detta inte kommer att medföra några ökade kostnader för Sveriges Utbildningsradio.

Mot bakgrund av det förda resonemanget beräknar organisationskommittén medel motsvarande 0,85 milj. kr. för att täcka konsekvenserna av dessa förhandlingar.

Vissa administrativa kostnader

TRU har som statlig kommitté hittills haft tjänstebrevsrätt och således inte betalat några portoavgifter. I och med att verksamheten övergår i aktiebolagsform försvinner tjänstebrevsrätten.

I samband med företagsbildningen måste en rad tidigare rutiner inom de två enheterna ses över, samordnas och ändras. För översyn och upprättande av ekonomiska och administrativa rutiner, diarie- och arkivsystem m. m. kommer det nya företaget att behöva konsult hjälp. Dessutom måste brevpapper och kuvert tryckas upp med det nya företagens namn.

Totalt har organisationskommittén beräknat medelsbehoven för ovan nämnda kostnader till 0,45 milj. kr.

Kommittén konstaterar att för flera av de poster som har redovisats gäller att medelsbehovet förs på första halvåret 1978 medan de faktiska

kostnaderna kommer att uppstå redan under andra halvåret 1977. Som exempel nämner kommittén information om Sveriges Utbildningsradio samt vissa administrativa kostnader.

Organisationskommittén förutsätter därför att vissa av de av riksdagen beviljade medlen är tillgängliga redan under den första delen av budgetåret 1977/78. De avvägningar som måste göras i detta sammanhang om kostnadsfördelningen mellan de två budgethalvåren förutsätter organisationskommittén att Sveriges Utbildningsradios styrelse kommer att svara för.

2.10 Kostnader för Sveriges Utbildningsradios styrelse m. m.

Enligt organisationskommitténs tidsplanering bör styrelsen för Sveriges Utbildningsradio tillsättas under april månad 1977. Styrelsen kommer därefter att successivt överta organisationskommitténs arbetsuppgifter.

För att fullgöra sin funktion behöver styrelsen disponera vissa kansliresurser. Kommittén bedömer att kommittésekreteriatet kan fungera som styrelsens kansli intill utgången av maj månad 1977. Fr. o. m. den 1 juni 1977 behöver personal tjänstgöra vid Sveriges Utbildningsradio bl. a. för planering av bolagets verksamhet, personaladministration, utredningsarbete m. m. Redan vid denna tidpunkt bör således företagens verkställande direktör, personalchef, två utredare samt två assistenter tillträda sina befattningar. För bl. a. framtagandet av en anslagsframställning för budgetåret 1978/79 bör en ekonomichef anställas senast den 1 augusti 1977. För dessa personalkostnader, lokaler, administration, arvoden och resor för styrelsens ledamöter beräknar kommittén ett medelsbehov om 0,95 milj. kr. för perioden 1 juli—31 december 1977.

Organisationskommittén utgår från att dessa medel skall kunna disponeras redan under år 1977.

2.11 Utrustningsanskaffning

Sveriges Utbildningsradio skall enligt riksdagsbeslutet lokaliseras till Stockholmsområdet. Ett av skälen för en sådan lokalisering är att Sveriges Utbildningsradio skall kunna utnyttja vissa av Sveriges Radios resurser.

Organisationskommittén avstår från att i anslagsframställningen göra en mer detaljerad genomgång av vilka resurser och funktioner som Sveriges Utbildningsradio för de närmaste följande åren bör utnyttja på Sveriges Radio. Dessa frågor bör lösas i samråd mellan Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio i samband med att ett samarbetsavtal ingås. Kommittén menar dock att Sveriges Utbildningsradio i huvudsak

kan komma att behöva utnyttja Sveriges Radios resurser vad gäller t. ex. olika arkiv, ateljéer och teknik.

I riksdagsbeslutet är också fastslaget att Sveriges Utbildningsradio i viss utsträckning skall ha egna tekniska resurser, ungefär motsvarande vad TRU har f. n. Dessa egna resurser är enligt organisationskommittén främst lämpade att användas för t. ex. TV-produktion, programredigering, kopiering av program till kassetter samt för viss radioproduktion. För att kunna åstadkomma en god balans mellan bruk av Sveriges Radios tekniska resurser och Sveriges Utbildningsradios egna tekniska basresurser, måste enligt kommitténs mening, två förutsättningar gälla. Den ena är att lokaliseringen av Sveriges Utbildningsradio skall vara sådan att utnyttjandet av Sveriges Radios resurser kan ske under normala betingelser. Den andra är att Sveriges Utbildningsradio har en tillfredsställande egen teknisk basresurs.

Organisationskommittén har gjort den bedömningen att vissa investeringar i fråga om teknisk utrustning är nödvändiga fr. o. m. starten av Sveriges Utbildningsradio för att den befintliga tekniken på TRU skall kunna tjäna som basresurs.

För att Sveriges Utbildningsradio vid verksamhetens början skall ha tillgång till en acceptabel teknisk basresurs bedömer kommittén att investeringsmedel på totalt 1,5 milj. kr. erfordras för första halvåret 1978.

2.12 Sammanfattande medelsberäkning

	1977-07-01—12-31	1978-01-01—06-30
	Anslag/anslagsbehov	Anslagsbehov
a) Produktion m. m.	24 085 000	24 085 000
b) Televerkets kostnader m.m.	5 361 500	5 361 500
c) Återhämtning inkl. konsekvenser av författningar och avtal		2 700 000
d) Förlagsverksamhet		550 000
e) Bolagsbildning m. m.		2 510 000
f) Kostnader för styrelse och kansliresurser under 1977	950 000	
g) Utrustningsanskaffning		1 500 000
	29 446 500	36 706 500
	+ 950 000	

Organisationskommitténs beräkning av anslagsbehovet för Sveriges Utbildningsradio under första halvåret 1978 uppgår till 36 706 500 kr. Härtill kommer kostnader till följd av bolagsbildningen under år 1977 om 0,95 milj. kr. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår således till 37 656 500 kr. Av det redovisade medelsbehovet bedömer organisationskommittén kostnaderna till följd av bolagsbildningen vara anslags-

behov av engångskaraktär, direkt föranledda av Sveriges Utbildningsradios etablering.

Från Sveriges Radio överförs i början av år 1978 medel för verksamheten vid SR/VUX — totalt 2,25 milj. kr. I gengäld förutsätts Sveriges Utbildningsradio utnyttja Sveriges Radios tjänster under första halvåret 1978 i överenskommen omfattning. Denna överföring sker således direkt mellan Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio och har därför inte tagits upp i den sammanfattande medelsberäkningen.

3 Föredraganden

Enligt riksdagens beslut (prop. 1975/76: 110, UbU 1976/77: 08, rskr 1976/77: 46) skall TRU-kommitténs produktionsenhet (TRU) och utbildningsprogramenheten vid Sveriges Radio (SR/UTB) inkl. Sveriges Radios vuxenundervisning (SR/VUX) den 1 januari 1978 läggas samman till ett nytt företag. Det nya företaget, Sveriges Utbildningsradio aktiebolag (Sveriges Utbildningsradio), kommer att utgöra ett dotterbolag till Sveriges Radio aktiebolag (Sveriges Radio).

För att förbereda sammanförandet och bolagsbildningen har regeringen den 15 december 1976, efter riksdagsbeslutet, tillsatt en organisationskommitté (U 1976: 16) för bildandet m. m. av Sveriges Utbildningsradio aktiebolag. Organisationskommittén skall bl. a. utarbeta förslag till koncernbildningsavtal och bolagsordning samt till regeringen inge anslagsframställning för Sveriges Utbildningsradios verksamhet under tiden den 1 januari 1978 t. o. m. den 30 juni 1978. Organisationskommittén inkom den 10 februari 1977 till regeringen med anslagsframställningen. Övriga uppdrag kommer kommittén att redovisa senare under våren.

Enligt vad jag har erfarit kommer det nya bolaget att bildas inom kort, varefter styrelsen för Sveriges Utbildningsradio kan tillträda.

Organisationskommittén har i sin anslagsframställning för Sveriges Utbildningsradio beräknat medel om sammanlagt 0,95 milj. kr. för vissa kostnader som uppstår från bildandet av bolaget till utgången av år 1977. Det rör sig bl. a. om kostnader för personal, lokaler, administration, arvoden och resor för styrelsens ledamöter. Jag beräknar 0,5 milj. kr. för dessa ändamål som en engångsanvisning och förordar att nämnda medel skall finnas tillgängliga för Sveriges Utbildningsradios styrelse så snart den har tillträtt.

Kommittén påpekar att allt större del av anslagen till TRU och SR/UTB under senare år har fått tagas i anspråk för att täcka fasta kostnader. Detta har, enligt kommitténs mening, fått till följd att produktionen av ljud- och bildprogram har minskat. En ökning av medlen för rörliga kostnader för att återställa produktionsnivån till den som budgetåret 1970/71 förelåg vid SR/UTB och budgetåret 1974/75 vid TRU anser

kommittén vara nödvändig. För detta ändamål begär organisationskommittén 2,4 milj. kr. för första halvåret 1978. Vidare föreslår kommittén att 0,3 milj. kr. skall anvisas för att kompensera det bortfall av arbetsinsatser som uppstår på grund av vissa författningar och avtal inom arbetsmarknaden. Dessutom menar kommittén att Sveriges Utbildningsradio därutöver bör tillföras ytterligare resurser för att det skall bli möjligt att vidga verksamheten i enlighet med riksdagsbeslutet. Kommittén har emellertid funnit att det får ankomma på styrelsen för Sveriges Utbildningsradio att ta ställning till frågan om en utvidgning av verksamheten.

Jag delar kommitténs uppfattning att ställningstaganden till en utökning av verksamheten vid Sveriges Utbildningsradio bör övervägas av styrelsen för det nya bolaget. Denna fråga bör prövas i samband med beredningen av de förslag som radioutredningen (U 1974: 08) inom kort kommer att presentera. Jag anser också att frågan om en återhämtning av produktionsvolymen till den nivå som förelåg vid TRU och SR/UTB budgetåret 1974/75 resp. 1970/71 liksom frågan om en ökad regional verksamhet först bör bedömas av den nya styrelsen och är således inte beredd att beräkna medel för detta ändamål.

I prop. 1976/77: 100 (bil. 12 s. 411—415) har, i avvaktan på prövning av organisationskommitténs anslagsframställning, beräknats medel för TRU för pris- och löneomräkningar och för SR/UTB vissa kostnadsökningar av automatisk natur för endast halva budgetåret, dvs. för tiden den 1 juli t. o. m. den 31 december 1977. De medel som föreslås anvisade för budgetåret 1977/78, 56 906 000 kr., innehåller således endast kompensation för pris- och löneomräkning för halva budgetåret.

Organisationskommittén förutsätter att motsvarande medel för vissa kostnadsökningar av automatisk natur kommer att utgå för Sveriges Utbildningsradio under andra hälften av budgetåret 1977/78. Vidare utgår kommittén från att eventuella justeringar med hänsyn till kostnadsökningar som kan komma att företas för Sveriges Radios del även i motsvarande grad kommer att göras för Sveriges Utbildningsradio.

För Sveriges Utbildningsradios verksamhet under andra hälften av budgetåret 1977/78 beräknar jag, i likhet med kommittén, medel för vissa kostnadsökningar av automatisk natur enligt följande:

1. produktion m. m. 1 784 000 kr.
2. Televerkets kostnader m. m. 203 000 kr.

Jag har tidigare berört de kostnader som uppstår i samband med bolagets bildande och verksamhet under år 1977. I sin anslagsframställning behandlar kommittén även vissa andra kostnader som uppkommer för det nya bolaget. Kommittén konstaterar bl. a. att ett visst intäktsbortfall kommer att uppstå på grund av att det nya företaget enligt riksdagens beslut inte skall utföra s. k. samprojekt samt att viss återhållsamhet skall iakttas vad gäller s. k. beställningsprojekt. Detta intäktsbortfall

beräknar kommittén till 0,5 milj. kr. för andra delen av budgetåret 1977/78. För utbildning, omskolning och fortbildning av personalen vid Sveriges Utbildningsradio begär kommittén 0,21 milj. kr. Vidare anser kommittén att 0,5 milj. kr. bör anslås för information om det nya företaget. För att utjämna de skillnader i löne- och anställningsvillkor, som f. n. råder mellan dem som är anställda vid TRU och vid SR/UTB, begär kommittén 0,85 milj. kr. Dessutom har kommittén funnit att 0,45 milj. kr. bör tillföras Sveriges Utbildningsradio på grund av ökade portokostnader — vilka bl. a. beror på att TRU:s nuvarande tjänstebrevsrätt upphör — samt att vissa administrativa rutiner inom de två enheterna måste ses över. Sammanlagt beräknar kommittén de kostnader som tillkommer vid bolagsbildningen till 2,51 milj. kr.

I likhet med kommittén finner jag att medel för vissa andra kostnader, som uppstår i samband med att Sveriges Utbildningsradio påbörjar sin verksamhet, bör utgå för att det nya företaget skall få en god start. För att täcka det intäktsbortfall, som uppkommer i samband med att s. k. samprojekt upphör och att produktionen av beställningsprojekt begränsas, beräknar även jag 0,5 milj. kr. Insatser för utbildning och fortbildning av personalen vid Sveriges Utbildningsradio samt information om företaget i samband med bildandet av detsamma finner jag också angelägna. För dessa ändamål beräknar jag sammanlagt 0,5 milj. kr.

För kostnader för porto beräknar jag 0,1 milj. kr. samt för vissa övriga administrativa kostnader 0,2 milj. kr.

Jag är inte nu beredd att beräkna medel för det eventuella resursbehov som förhandlingar om en utjämning av personalens löne- och anställningsvillkor kan leda till. Utfallet får kompenseras i särskild ordning på framställning från styrelsen.

Kommittén föreslår att informationsskriften skolprogram-AVIN, som produceras vid SR/UTB, i fortsättningen skall bekostas med anslagsmedel. Kostnaderna härför beräknas uppgå till 0,55 milj. kr.

Jag förutsätter emellertid att denna skrift även fortsättningsvis finansieras på samma sätt som under innevarande budgetår.

Riksdagsbeslutet innebär att Sveriges Utbildningsradio skall lokaliseras till Stockholmsområdet utanför dess kärnområde. Ett av skälen till en sådan lokalisering är att Sveriges Utbildningsradio skall kunna utnyttja vissa av Sveriges Radios resurser, bl. a. i fråga om teknik. Riksdagsbeslutet innebär också att Sveriges Utbildningsradio i viss utsträckning skall ha egna tekniska resurser ungefär motsvarande vad TRU f. n. har. Organisationskommittén begär för budgetåret 1977/78 1,5 milj. kr. för vissa investeringar i teknisk utrustning. Jag har för egen del beräknat medel om 1 milj. kr. för ändamålet.

I likhet med organisationskommittén och Sveriges Radio utgår jag från att 2,25 milj. kr. av de avgiftsmedel som i årets budgetproposition föreslås bli tilldelade Sveriges Radio för dess allmänna programverk-

samhet den 1 januari 1978 överförs till Sveriges Utbildningsradio såsom kompensation för dotterbolagets övertagande av kostnadsansvaret för Sveriges Radios vuxenutbildningsverksamhet.

De av regeringen i budgetpropositionen och av mig i det föregående föreslagna medlen för ifrågavarande verksamhet bör för budgetåret 1977/78 fördelas på anslag enligt följande beräkning (1 000-tal kr.).

	Viss utbildning via radio och television	Sveriges utbildningsradio
1. Anslag ¹⁾	27 459,5	27 459,5
2. Pris- och löneomräkning	1 987,0	1 987,0
3. Engångsanvisningar	500,0 ²⁾	700,0
4. Övriga resursförstärkningar	—	1 600,0
	29 946,5	31 746,5

¹⁾ Oförändrat anslag i förhållande till budgetåret 1976/77

²⁾ Beloppet disponeras av styrelsen för Sveriges utbildningsradio

Den behållning som den 31 december 1977 finns på reservationsanslaget Viss utbildning via radio och television bör föras över till det nya anslaget. Härvid utgår jag även ifrån att de medel som jag i prop. 1976/77: 100 (bil. 12 s. 411—415) har beräknat för TRU:s och SR/UTB:s verksamhet fram till den 31 december 1977 inte behöver tas helt i anspråk med hänsyn till att däri innefattas även viss andel av den kostnadsökning som kommer att uppstå till följd av 1978 års löneökningar.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen, med ändring av sitt förslag i prop. 1976/77: 100 (bil. 12, sid. 411—415) föreslår riksdagen att

1. till *Viss utbildning via radio och television* för tiden den 1 juli 1977 t. o. m. den 31 december 1977 under nionde huvudtiteln anvisa reservationsanslag om 29 946 500 kr.,
2. till *Sveriges Utbildningsradio aktiebolag* för tiden den 1 januari 1978 t. o. m. den 30 juni 1978 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag om 31 746 500 kr.
3. den behållning som vid utgången av år 1977 finns på anslaget *Viss utbildning via radio och television* förs över till anslaget *Sveriges Utbildningsradio aktiebolag*.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll	Sida
1 Inledning	2
2 Organisationskommitténs anslagsframställning för Sveriges Utbildningsradio	3
2.1 Inledning	3
2.2 Sammanläggning av TRU och SR/UTB	3
2.3 Uppgifter för Sveriges Utbildningsradio	3
2.4 Resursläget inför företagets start	4
2.5 TRU:s och SR/UTB:s anslagsframställningar för budgetåret 1977/78	5
2.6 Medel för oförändrad verksamhet	6
2.7 Konsekvenser av författningar och avtal	6
2.8 Förslagsverksamhet	7
2.9 Kostnader för bolagsbildning m. m.	8
2.10 Kostnader för Sveriges Utbildningsradios styrelse m. m.	13
2.11 Utrustningsanskaffning	13
2.12 Sammanfattande medelsberäkning	14
3 Föredraganden	15
4 Hemställan	18
5 Beslut	18

